

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.10.2005
KOM(2005) 525 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Europæiske værdier i en globaliseret verden

Kommissionens bidrag til mødet i oktober for stats- og regeringscheferne

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Enhed og mangfoldighed i udformningen af økonomiske og sociale politikker	4
3.	At fuldende forandringen – resultaterne af i dag, dagens og morgendagens udfordringer.....	5
3.1.	De aktuelle politikker har ikke givet social retfærdighed til alle.....	5
3.2.	Globalisering.....	6
3.3.	Aldring	9
4.	Imødegåelse af udfordringen.....	10
4.1.	Hvem skal gøre hvad? Europas rolle	12
4.2.	Idéer til forandring	13
4.2.1.	På EU-plan	13
4.2.2.	På nationalt plan.....	14
4.2.3.	Det nye partnerskab mellem EU og medlemsstaterne	15
5.	Konklusion	16

1. INDLEDNING

Europa må reformere og modernisere sine politikker, hvis den skal bevare sine værdier. Modernisering er afgørende for at kunne opretholde Europas historisk høje niveauer for velstand, social samhørighed, miljøbeskyttelse og livskvalitet.

I dag er der et Europa fuld af dynamisme, innovation og åbenhed, med 3G-mobilkommunikation og World Wide Web, og ved siden af et Europa med 19 millioner arbejdsløse, med børnefattigdom og stagnerende vækst, hvor alt for mange er udelukket fra muligheder og velstand. Det er en uheldig dobbelthed, som underminerer de mange resultater, som Den Europæiske Union og dens medlemsstater har opnået efter et halvt århundrede med fred og bedre levestandarder.

I flere årtier efter oprettelsen af Det Europæiske Fællesskab blev der med de eksisterende strukturer opnået resultater, som levede op til ambitionerne i det Fællesskab, som var den gang. Men det er mindre og mindre tilfældet.

Væksten tager af, den strukturelle arbejdsløshed er fortsat høj, ulighederne vokser. Hvis ikke vi er i stand til at ændre det, vil kræfterne fra global konkurrence, indvirkningen af nye teknologier og vores aldrende befolkning øge kløften mellem de to Europaer og mellem Europa og resten af verden. Der bliver sat spørgsmålstegn ved vores økonomiske succes og den finansielle levedygtighed for vore sociale systemer – pensioner, velfærd, sundhed.

Det drejer sig ikke blot om økonomi eller offentlige finanser; det er først og fremmest et spørgsmål om social retfærdighed. Det drejer sig om, hvilket Europa vi ønsker, vore børn skal leve i - og hvordan vi kan betale for det.

Det dur ikke at bevare status quo. Med vækst og flere europæere i mere produktive job kan vi opnå de resultater, som imødekommer europæernes forventninger og værdier. Ved at gøre noget på de områder, der betyder mest, kan vi fremme europæisk integration. Vækst og beskæftigelse står højt på den europæiske dagsorden.

At der er behov for forandring er bredt anerkendt. Det kom for eksempel til udtryk i den reformproces, der blev lanceret i Lissabon i marts 2000. Men det er endnu ikke slået fuldt igennem i praksis. Europa har ikke råd til at vente længere. Det, der er anderledes i forhold til for fem år siden, er, at nu haster det¹. Den globale konkurrence, især fra Asien, er blevet meget hårdere. Avanceret viden er ikke længere begrænset til Europa eller Nordamerika. Indiske universiteter udklækker mere end en kvart million ingeniører hvert år. Forskningsudgifterne i Kina forventes at nå EU's i 2010.

De gode nyheder er, at vi ikke starter fra bunden. Der er allerede iværksat vigtige reformer i mange medlemsstater. De bygger på den stabilitet, som euroen og Den Økonomiske og Monetære Union har givet. Alle har forpligtet sig til at gå endnu videre og hurtigere. Og den nye Lissabon-strategi for vækst og beskæftigelse er blevet lanceret i år. Endvidere har Den Europæiske Union enestående forudsætninger for at bidrage til denne forandring. Den Økonomiske og Monetære Union og euroen udgør et sikkerhedsnet af stabilitet og lav

---

¹ *Jobs, Jobs, Jobs, Creating more employment in Europe*, beskæftigelses-task force på højt niveau, november 2003 og *Facing the Challenge*, task force på højt niveau, november 2004.

inflation. Nu kan Europa bruge sin vægt som den største handelsblok i verden og være med til at udvikle ambitiøse og afbalancerede løsninger på internationale problemer, lige fra klimaændringer til handel. EU-fonde og –programmer kan spille en vigtig rolle, når det gælder støtte til nationale tiltag, og derfor er det så meget desto vigtigere at nå til enighed om de kommende finansielle overslag inden årets udgang. Med vore eksterne instrumenter, lige fra udvidelsespolitik til udviklingspolitik, kan vi sprede velstand og sikkerhed langt ud over Europas nuværende grænser.

Der er ingen delløsninger. Der er ikke noget enkelt land, som kan klare disse udfordringer alene. Ved at gå sammen på europæisk og nationalt plan kan vi give Europa en fremtid. Vor stemme vil kunne høres, og vi kan bringe den europæiske vision og de europæiske værdier ud blandt vore partnere i hele verden.

2. ENHED OG MANGFOLDIGHED I UDFORMNINGEN AF ØKONOMISKE OG SOCIALE POLITIKKER

Der er fælles europæiske værdier, som underbygger vore sociale modeller. De er fundamentet for vores specifikke europæiske tilgang til økonomiske og sociale politikker.

EU-medlemsstaterne har hver især udviklet sin egen tilgang, som afspejler landets historie og kollektive valg. De har dog alle noget tilfælles, for eksempel offentlige pensioner, sundheds- og ældrepleje, social beskyttelse, uddannelse, arbejdsmarkedsregulering og omfordeling gennem skattepolitik. Det er medlemsstaterne, der er ansvarlige for udformning og levering af disse forskellige ydelser.

Der er betydelige forskelle inden for EU. For eksempel bruger Litauen, Letland og Irland 14 til 15 % af BNP på sociale beskyttelsessystemer, UK og Belgien 27 % og Sverige 30 %. Størrelsen af pensionerne fra de offentlige systemer varierer betydeligt i EU, fra mellem 31 og 37 % af gennemsnitsindkomsten i Irland, UK og Belgien til over 70 % i Østrig, Finland, Ungarn, Italien, Luxembourg, Portugal og Spanien.

I denne rapport gøres der ikke noget forsøg på at fremhæve særlige ”modeller”, men snarere at anerkende, (i) at der ikke er noget land, der har fundet svar på alt, og (ii) at alle systemer har tydelige europæiske træk, som vi kan bygge videre på:

- For det første bygger nationale **økonomiske og sociale politikker på fælles værdier** som for eksempel solidaritet og samhørighed, lige muligheder og bekæmpelse af alle former for diskrimination, et godt arbejdsmiljø, adgang for alle til uddannelse og sundhedspleje, livskvalitet og kvalitet i arbejdet, bæredygtig udvikling og inddragelse af civilsamfundet. Disse værdier repræsenterer et europæisk valg til fordel for en **social markedsøkonomi**. De går igen i EU-traktaterne, i EU's tiltag og lovgivning samt i den europæiske menneskerettighedskonvention og EU's charter om grundlæggende rettigheder.
- For det andet forventer de europæiske borgere mere af staten end borgerne i Asien og Amerika. Den **offentlige sektor spiller normalt en stor rolle, enten gennem regulering eller gennem statslige udgifter, i organiseringen og finansieringen af sociale systemer**. Desuden spiller alle medlemsstater en vigtig rolle i leveringen af offentlige **ydelser af høj kvalitet**, som har været et hovedtræk i økonomisk og social

udvikling. I gennemsnit afsætter de 25 EU-medlemsstater 27 % af BNP til offentlige udgifter til social beskyttelse, sammenlignet med 15 % i USA og 17 % i Japan.

- For det tredje bliver **de nationale systemer styrket af en stærk “europæisk dimension”**. I modsætning til andre regioner i verden bliver de nationale systemer her styrket gennem politikker på europæisk plan (for eksempel den stabilitet, som makroøkonomisk politik giver, den dynamisme, som skabes af det indre marked og den sociale dagsorden, og den samhørighed, som understøttes af EU’s strukturfonde).
- For det fjerde er der en **stærk tradition for social dialog og partnerskab** mellem regeringer, industri og fagforeninger – selvom detailmekanismerne varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. På europæisk plan er det blevet afspejlet i EU-traktaterne og for eksempel det tilbagevendende sociale trepartstopmøde.

Men giver de eksisterende tilgange svar på de aktuelle udfordringer?

3. AT FULDENDE FORANDRINGEN – RESULTATERNE AF I DAG, DAGENS OG MORGENDAGENS UDFORDRINGER

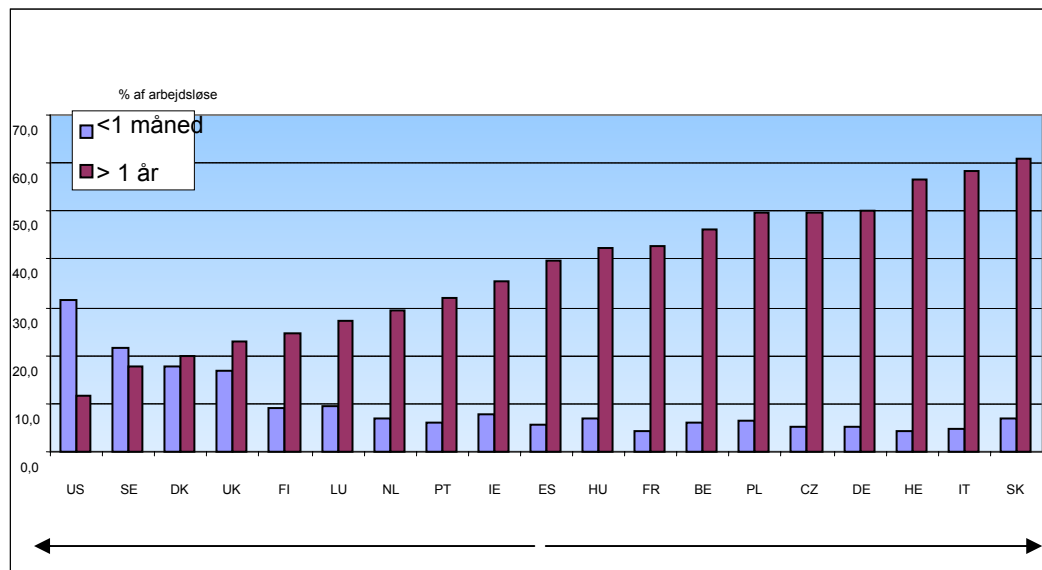
I dag kommer udfordringerne fra nye teknologier, aldring og globalisering. Aldring betyder, at vi får et længere liv og har et bedre helbred, og globalisering giver både forbrugere og virksomheder nye muligheder. Men aldringen er også en udfordring for de nuværende systemers finansielle holdbarhed, og globaliseringen er en udfordring for vores konkurrenceevne. Er Europa parat til forandring?

3.1. De aktuelle politikker har ikke givet social retfærdighed til alle

Selv uden nye udfordringer betyder de dårlige økonomiske resultater, at det allerede i dag er vanskeligt for regeringerne at imødekomme folks forventninger.

- *19 millioner arbejdsløse er uacceptabelt.* Kombinationen af lave beskæftigelsesfrekvenser og uacceptabelt høje, vedvarende arbejdsløshedstal i mange medlemsstater er det mest tungtvejende sociale problem, vi står over for. Unge, kvinder, indvandrere og ældre arbejdstagere (i alderen 55-64) er dem, der er hårdest ramt – beskæftigelsesfrekvensen for kvinder er for eksempel i gennemsnit 13 % lavere end for mænd. Til trods for reformer af pensionssystemer og ordninger for tidlig tilbagetrækning var 40,2 % af de ældre arbejdstagere (i alderen 55-64) i 2003 stadig i beskæftigelse; tallet var 60 % i USA og 62 % i Japan.

Figur 1: Varighed af arbejdsløshed i 19 OECD-lande (2003)

Hurtigere genbeskæftigelse

Langsommere genbeskæftigelse

Kilde: OECD (2004). Arbejdskraftstatistikker 1983-2003

- *Svaghederne inden for uddannelse, forskning, innovation og produktivitet virker som en bremse for arbejdsmarkedene og de økonomiske resultater i nogle af medlemsstaterne. Folk har ikke de færdigheder, som erhvervslivet har brug for. Det er viden og teknologi, det kommer an på. Og selvom vi har fået flere matematiske og naturvidenskabelige kandidater, så er der stadigvæk alt for få af dem, der vælger en forskerkarriere, og dem, der gør det, flytter ofte til USA for at forske dér. To tredjedele af forskellen i levestandarder mellem USA og EU skyldes de dårlige produktivitetstal, vi har her. Forskningsinvesteringerne i Kina vokser med 20 % om året.*
- *De barrierer, der er for at komme ind på jobmarkedet, er alt for høje. Arbejdsmarkedsreglerne og de sociale institutioner må være således indrettet, at de, der er uden for jobmarkedet, og de, der lige er startet i et job, får bedre mulighed for at opnå en bedre og mere sikker beskæftigelse.*
- *Kløften mellem de rige og de fattige i EU er betydelig, både inden for og mellem medlemsstaterne. Mere end 25 % af borgerne i EU lever i regioner, hvor BNP ligger under 75 % af gennemsnittet for EU. For Europa som helhed er kløften mellem den rigeste femtedel og den fattigste femtedel af befolkningen voksende. En ud af fem børn trues af fattigdom, og risikoen er højere for børn af enlige mødre og husstande, hvor forældrene er arbejdsløse.*

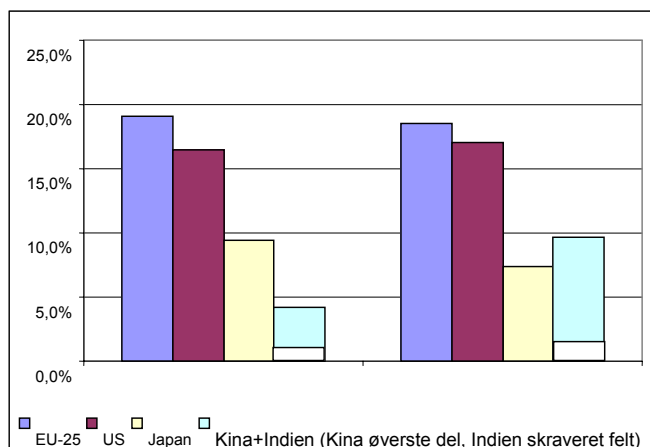
3.2. Globalisering

Globalisering er ikke noget nyt fænomen. Men den fart, det sker med nu, er uden fortilfælde. Vi mærker hver eneste dag konsekvenserne af tilstedeværelsen af nye økonomiske giganter som Kina, Indien og andre nationer. Og EU har ikke held med at indsnævre USA's forspring.

- *Verdenshandelen er vokset med mere end 8 % om året i tiåret fra 1992, og der er kommet nye handelsgiganter. For tyve år siden var det blot 10 % af industrivarerne,*

der kom fra udviklingslande og nye fremstormende lande. I 2020 vil Kina og Indiens andel alene kunne nå op på 50 %. Kinas og Indiens andel af verdenshandelen med varer er vokset. Følgende tabel viser, at Kinas andel af den globale varehandel i 2004 oversteg Japans.

Figur 2: Andele af verdenshandelen med varer (ekskl. indbyrdes handel mellem EU-25)

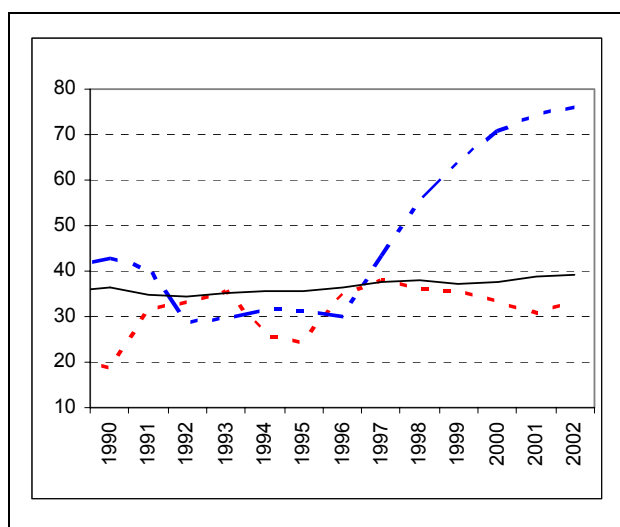

	1995	2004
EU-25 (m.u.v. intercommunautaire)	19,1%	18,5%
VS	16,5%	17,1%
Japan	9,5%	7,4%
China	3,4%	8,4%
India	0,8%	1,2%

Kilde: WTO's statistiske database og IMF (DOTS).

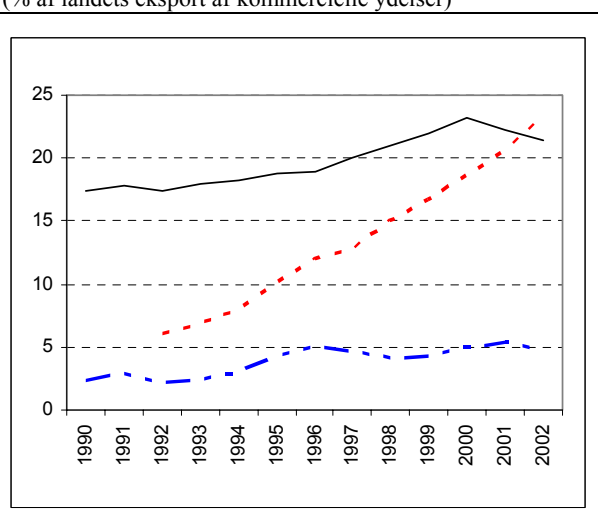
- *Kina og Indien tiltrækker forskningsinvesteringer og er hurtigt ved at lægge deres image bag sig som lavtlønsområde, der producerer billige varer. Mens Kina fortrinsvis har sat sin lid til styrken i landets fremstillingsindustri som drivkraft for vækst, så har Indiens succes været mere synlig inden for tjenesteydelser. I begge tilfælde kan der i den vigtigste eksportsektor ses et stigende teknologisk indhold, som det fremgår af andelen af high tech-varer og –tjenesteydelser for Kina og Indien i forhold til deres samlede eksport.*

Figur 3: Andel af high tech-eksport
(% af landets eksport af industrivarer)

Kina ——— Indien ..... Verden ———

Figur 4: Andel af eksport af IKT-relaterede ydelser
(% af landets eksport af kommercielle ydelser)

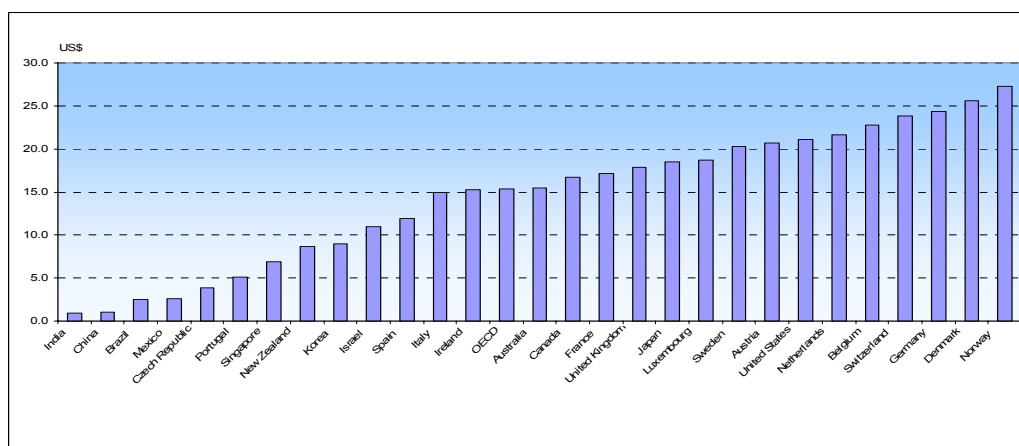

Kina ——— Indien ..... Verden ———

Kilde: WB Global Development Indicators. NB: Eksport af IKT-kommercielle ydelser omfatter computer-, informations- og kommunikationsydelser og andre ydelser end transport-, rejse-, forsikrings- og finansielle ydelser.

- *Kløften mellem USA og Europa er ikke blevet indsnævret. Det gælder ikke blot hvad angår levestandarder, vækst og beskæftigelse, men også på nøgleområder – som investering i forskning og udvikling og nye teknologier, antal udstedte patenter og andel af befolkningen med en højere uddannelse. Europa halter også bagud med hensyn til at udnytte nye teknologier til at forbedre produktiviteten med.*
- *Det er de finansielle markeder, der er gået foran i globaliseringen. Handel og investering er gået hånd i hånd og har ansporet integrationen af de finansielle markeder hele vejen. Udenlandske direkte investeringer steg fra 5 % af det globale BNP i 1985 til over 15 % i slutningen af 1990'erne. Kina, der så sent som i 1990 kun fik en lille andel (omkring 1,4 % af de udenlandske direkte investeringer), var i 2003 den største modtager, efterfulgt af Frankrig og USA. Som endnu et tegn på internationaliseringen har verdens 100 største internationale selskaber næsten halvdelen af deres arbejdsstyrke ansat uden for deres hjemland.*
- *Teknologi og markedsåbning både i Europa og globalt set har været medvirkende til at give næring til denne hurtige vækst. Med den voksende handel, der har fordel af billigere kommunikationsomkostninger og transport, er det blevet lettere for virksomhederne at få varer og ydelser fra andre dele af verden – og det åbner nye muligheder for eksportørerne, men betyder også nyt konkurrencepres. Bredbåndsrevolutionen (lige som de sproglige og teknologiske færdigheder, der findes i steder som Indien) har gjort det muligt at handle med en stadig bredere vifte af tjenesteydelser – og det har ført til, at virksomhederne i EU outsourcer en række af deres serviceaktiviteter, men også at de tiltrækker mere handel og investeringer til EU.*
- *Forskellene i arbejdskraftomkostninger er en af de faktorer, der har betydning for de nye økonomiske aktørers succes. De voldsomme forskelle afspejler i vid udstrækning meget store forskelle i arbejdskraftproduktivitet. Det indebærer, at Europa ikke kan forvente at konkurrere på omkostninger alene, men må øge produktivitet og kvalitet ved at trække på sin teknologiske styrke og evne til at konkurrere med produkter og ydelser med et højere videndhold.*

Figur 5: Arbejdskraftomkostninger i alt (2002)

Gennemsnitlig timeløn i US-dollars (til markedskursen) for produktionsmedarbejdere i industrien i 2002.

Kilde: OECD (2005), der angiver følgende kilder: OECD STAN database og U.S> Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, Foreign Labor Statistics, November 2004, for Indiens vedkommende er der tale om skøn baseret på data fra 2001 og 2003 fra Oxford Economic forecasting.

- *Den globale efterspørgsel efter energi er voksende, men forsyningssituationen er fortsat meget stram.* Olie- og gaspriserne er steget til det dobbelte sammenlignet med niveauet for fem år siden. Væksten i Kina og Indien har betydet en forøgelse af det globale energiforbrug dér, samtidig med at forbruget i USA er steget. I løbet af 25 år vil EU sandsynligvis skulle importere hen ved 90 % af sit olie- og gasforbrug. Med en kombination af høje priser og afhængighed af eksterne forsyninger er der risiko for, at udsigterne til fremtidig vækst vil blive yderligere forhalet.

Der er en modsætning mellem vores opfattelse af globalisering og vores adfærd. Det giver anledning til bekymring, især i de EU-lande, hvor arbejdsløsheden er høj, men de fleste job bliver skabt og går tabt inden for et lands økonomi, ikke som et resultat af at produktionen flyttes til en anden del af verden. Vi må huske på, at globaliseringen bliver drevet frem af et meget menneskeligt ønske – nemlig milliarder af menneskers ønske om at skabe et bedre liv for dem selv og deres familie.

Vi er alle med til at lede globaliseringen, med de valg, vi gør, og med de muligheder, den giver os for at opleve ny ting. Og globalisering betyder ikke, at hvis andre bliver rigere, så bliver vi fattigere. Velstand er et dynamisk begreb. Med globalisering er der mulighed for at øge størrelsen på hele kagen, således at alle får et stykke.

Samtidig er bekymringen over globaliseringen reel nok, og vi må tage fat om den og ikke lade som ingenting. Og globaliseringen bringer de eksisterende svagheder frem i lyset. Den viser os, at der er behov for velfungerende markeder og politikker, der kan afbøde de negative konsekvenser, som det globale konkurrencepres bringer med sig. Den viser os også, hvor stort et behov der er for strukturreformer, hvis vi skal sikre os, at EU fortsat kan være et attraktivt sted at investere i, især for forskning og innovation inden for produkter og tjenesteydelser af høj kvalitet, som er det område, hvor vore virksomheder netop udmærker sig.

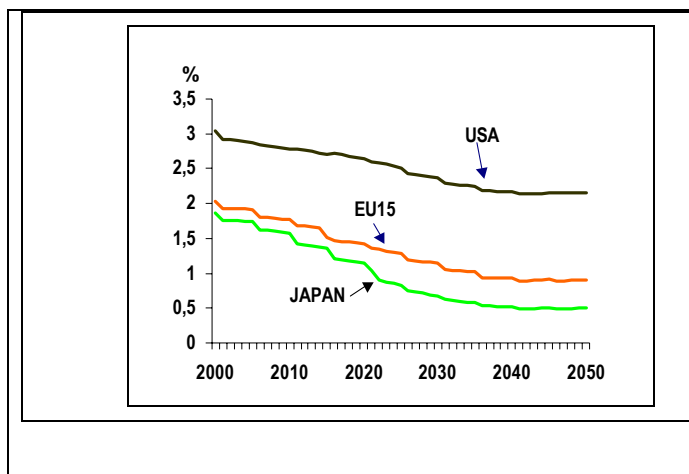
3.3. Aldring

Med de nuværende tendenser vil befolkningen i den aktuelle Europæiske Union blive både mindre og ældre i 2050, delvis som følge af lave fødselsrater. Samtidig vil den opadgående tendens i forventet levetid ved fødslen fortsætte. I 2050 vil den forventede levetid være steget til 81 år for mænd og 86 år for kvinder. Ganske vist har der været en kraftig indvandring til Unionen i de seneste år, men det er ikke i sig selv en langsigtet løsning på de faldende fødselsrater og befolkningens aldring.

- *Europæerne bliver ældre.* I 2050 vil der muligvis være 48 millioner færre 15-64-årige og 58 millioner flere over 65 år. I løbet af de kommende ti år vil Europa ændre sig fra at have fire personer i den arbejdsduelige alder for hver ældre borger i 2004 til at have to for hver. Fødselstallene er faldende i de fleste medlemsstater, og hvis der ikke indføres mere familievenlige politikker, vil det sikkert gå langsomt med at få vendt denne udvikling.
- *Med en mindre arbejdsstyrke vil væksten gå tilbage.* Fra 2015 vil den skrumpende arbejdsstyrke virke som en bremse for potentiel vækst i Unionen, og reducere den fra 2 til 2,5 % i dag til blot 1,25 % i 2040. Konsekvenserne vil blive endnu mere markante i de ti medlemsstater, som for nylig blev medlemmer af EU.

- *Lavere vækst kommer netop på et tidspunkt, hvor omkostningerne til en aldrende befolkning begynder at stige stejlt.* Med den politik, der føres for øjeblikket, tyder fremskrivninger på, at udgifterne, for eksempel til aldersrelaterede udgifter til pensioner, sundhed og ældrepleje, vil stige med mellem 4 og 8 % af BNP i de kommende årtier. Nogle EU-lande kan endog få endnu højere stigninger. For mere end halvdelen af alle EU-medlemsstater, hvoraf størstedelen er med i euro-området, er der en alvorlig fare for holdbarheden af deres offentlige finanser. For EU som helhed tyder det på en uholdbar stigning i offentlig gæld eller uacceptable stigninger i beskatningen og/eller nedskæringer i ydelser eller goder.

Figur 6: Aldringens indvirkning på potentielle vækstrater

Kilde: Europa-Kommissionen

Medlemsstaterne og EU-institutionerne er gået i gang med at se på aldringsudfordringen. På nationalt plan er der iværksat omfattende reformer af pensionssystemer og ordninger for tidlig tilbagetrækning i flere medlemsstater. På EU-plan er makroøkonomiske politikker en måde at opnå stabilitet og sunde offentlige finanser på, og det vil kunne give medlemsstaterne bedre mulighed for at klare kommende udgiftsstigninger. Hvis de aftalte (inden for Lissabondagsordenen) reformer bliver gennemført, vil det kunne give bedre økonomiske resultater på lang sigt, og samtidig er der også en debat i gang om, hvad der er den rette politik, for regeringer og for arbejdsmarkedets parter, til at støtte ”aktiv aldring” og give bedre mulighed for at forene arbejdsliv og privatliv.

4. IMØDEGÅELSE AF UDFORDRINGEN

Inden vi begynder at overveje, hvordan vi kan imødegå de ovenfor beskrevne udfordringer, er det vigtigt at indse, at det kun kan gøres, hvis vi har bedre økonomiske resultater og effektive sociale systemer, som kan støtte hinanden. Der er mange eksempler på, hvordan det kan ske:

- *Aldrende befolkninger.* Vi ønsker, at flere folk skal arbejde og være produktive i længere tid. Men for at kunne gøre det, skal de have de rette færdigheder til at kunne udnytte nye teknologier fuldt ud. Og vi må både skabe arbejdspladserne og give folk en chance for at kunne tage dem. Det gælder især for dem, som ikke kan arbejde, hvis der ikke er børnepasningsmuligheder til en pris, de kan betale, men det betyder for eksempel også, at skatte- og ydelsessystemerne skal indrettes sådan, at det kan betale sig for folk at arbejde.

- *Globalisering og forandring.* Vore firmaer nyder godt af mere åbne markeder og teknologisk innovation, såvel inden for som uden for EU. Men vi må også hjælpe det enkelte menneske og sørge for, at der er de rette politikker til at støtte folk, hvis arbejdspladser forsvinder. Vi må hjælpe dem, så de hurtigt kan finde et nyt job. Det er især vigtigt for folk, som er gået tidligt ud af skolen og har brug for at erhverve nye færdigheder senere i livet.
- *Mobilitet.* I en globaliseret verden med en aldrende befolkning vil det være vigtigt med større mobilitet inden for Den Europæiske Union (både inden for og mellem medlemsstaterne), ikke mindst for at forbedre folks chancer for at finde arbejde og erhverve nye færdigheder og kunne bruge dem. Det samme gælder også for arbejdstagere fra lande uden for EU. Det betyder, at der er barrierer, der skal nedbrydes. Det må imidlertid følges op af foranstaltninger, der kan fjerne diskrimination og fremme integration.

En forudsætning for, at vi kan klare den nye udfordring, er, at folk ændrer holdning til arbejdet, og at vore sociale systemer ændrer holdning til folk. Det kan ske ved, at moderniseringen af de sociale systemer ledsages af økonomiske reformer.

Langsigtet holdbarhed for vore sociale systemer

På Det Europæiske Råds møde den 22. og 23. marts 2005 blev Kommissionen bedt om " at overveje spørgsmål i forbindelse med, hvordan man sikrer bæredygtig finansiering af vor sociale model".

Medlemsstaterne finansierer de sociale systemer gennem forskellige kombinationer af direkte skatter, indirekte beskatning og socialsikringsbidrag. Ansvar for at fastlægge de fleste aspekter af skattepolitikken og fastsætte skatteprocenter ligger fortsat helt og holdent hos medlemsstaterne. Hvordan kan de tilpasse sig de nye vilkår?

De kan forhøje skatterne. Men i betragtning af hvor store budgetmæssige udfordringer de nationale systemer kommer til at stå over for, vil det ikke altid være en holdbar løsning fremover, og deres frihed til at regulere skatteprocenterne på egen hånd kan blive indskrænket af globaliseringen. At skære ned på udgifterne er en mulighed, men i nogle tilfælde vil det kunne være undergravende for vort tilsagn om at investere i viden, netværk og mennesker.

Uanset hvilken løsning der vælges, må det nøje undersøges, om de nuværende skattesystemer i hele EU kan komme til at fungere bedre. Med en mere samordnet tilgang på EU-plan og et mere effektivt administrativt samarbejde mellem medlemsstaterne, vil skattesystemerne kunne komme til at fungere bedre. Herved vil vi kunne bibeholde økonomisk virksomhed og "mobile" værdier (kapital, selskaber) i EU, og samtidig vil vi kunne undgå, at skatten koncentrerer sig på mindre mobile værdier som arbejdet. Der er allerede indledt et samarbejde med medlemsstaterne for at finde et fælles konsolideret grundlag for virksomhedsbeskatning, mere enkle og mere ensartede skatteregler for grænseoverskridende virksomhed og et bedre system til informationsudveksling.

Den blanding af skatter, som medlemsstaterne vælger, vil også kunne bibringe en holdbar finansiering af vore sociale systemer. I perioden 1970-1999 var der en stigning i den effektive skat på arbejdet, hvorimod skatten på både kapital og forbrug stort set var stabile. Den højere skat på arbejdet viste sig at være en hindring for skabelse af nye arbejdspladser, især for ufaglærte arbejdstagere. At udvide skattegrundlaget ved at få flere folk i arbejde er dog stadig den mest effektive måde, hvorpå regeringen kan øge indtægterne uden at hæve skatteprocenterne. En øget beskatning af forbrug og/eller forurening frem for af arbejde vil også kunne være nyttig som led i en bredere strategi til at øge beskæftigelsen.

4.1. Hvem skal gøre hvad? Europas rolle

I dag har vi en mere eller mindre klar ansvarsfordeling. Medlemsstaterne er i første instans selv ansvarlige for at udforme deres sociale systemer og få dem til at fungere. Unionen har udstrakt ansvar for det indre marked, men skal også yde et bidrag til en lang række mål, lige fra beskæftigelse og samhørighed til forskning og innovation, der alle har indflydelse på, om de nationale systemer kommer til at fungere. De økonomiske politikker og velfærdsstaten er fuldstændigt afhængige af hinanden, men alle beslutninger behøves ikke at blive truffet på samme niveau.

Vi må ikke undervurdere **Den Europæiske Unions potentiale til at hjælpe med i moderniseringsprocessen.**

Ved udformningen af internationale svar på globaliseringen er det minimalt, hvilken indvirkning en medlemsstat, der handler alene, kan få. Men Europa – der tæller 25 lande med fælles værdier og stærke institutioner, der arbejder sammen – har en reel chance for at forme globaliseringen på områder som handel og internationale arbejdsregler og imødegå trusler mod global sundhed og sikkerhed. Europa har meget at tilbyde – det er verdens største handelsblok, den største bistandsdonor, der har en betydelig vægt hvad angår social retfærdighed og menneskerettigheder rundt omkring i verden, og en ledende fortaler for multilaterale løsninger på miljømæssige og andre udfordringer for bæredygtig udvikling. Der er ikke noget andet land eller anden region, der har dette enorme fortrin.

Unionen udgør et afgørende mellemlid – mellem nationale tiltag og internationale regler. Den er et succesrigt eksempel på ”globalisering” i regional målestok. Den giver det rette rum til effektiv regulering og solidaritet, hvor fordelene ved regional integration giver bedre mulighed for at drage fordel af globaliseringen. Vi har et indre marked med 450 millioner mennesker, som giver nye muligheder for vækst, arbejdspladser og investering, og med ledsagepolitikker kan vi hjælpe medlemsstaterne med at udligne virkningerne af forandring.

Med udvidelsen bliver vores internationale indsats endnu mere effektiv, og den taler for mere – og ikke mindre – integration i hele Unionen. Den har været et afgørende bidrag til økonomierne i de tiltrædende lande og åbnet døren for nye muligheder for vækst, investering og beskæftigelse.

Den Europæiske Union har desuden en enestående række af instrumenter til sin rådighed.

- **Lovgivning**, både til at styre økonomisk forandring, for eksempel ved at gøre det indre marked til en realitet, og til at sikre, at forandringen ledsages af normer, som afspejler vores værdier og livskvalitet.
- **Gennemførelsesbeføjelser**, således at EU for eksempel for alvor kan gøre sig gældende i handelsforhandlinger, hvilket ingen medlemsstat alene ville være i stand til at gøre; og **håndhævelsesbeføjelser og et retssystem**, som kan sikre, at lovgivningen bliver omsat i praksis, hvilket er til fordel for alle europæere.
- **Beføjelser på konkurrence- og statsstøtteområdet**, som er blevet yderligere forbedret takket være de seneste reformer under denne Kommission. De sørger for lige vilkår for europæiske virksomheder, både små og store, ved at hjælpe dem med at forbedre deres konkurrenceevne, og de stimulerer innovation og vækst og sikrer forbrugerne et større udbud af varer og ydelser til rimelige priser.

- **Et budget**, der skal støtte europæisk, social og territorial samhørighed, europæisk IT, energi og transportnet, uddannelse og europæisk forskning og europæiske innovative industriprojekter som for eksempel GALILEO-satellitssystemet.
- Et **område med frihed, sikkerhed og retfærdighed**, som bidrager til at skabe de rette vilkår for konkurrenceevnen i Europa, for eksempel gennem bedre forvaltning af lovlig indvandring på EU-plan for at kunne frigøre det fulde potentiale i de europæiske økonomier.
- **Eksterne instrumenter**, lige fra udvidelsen og europæisk naboskabspolitik til udviklingspolitik, hvormed vi kan stimulere vækst og brede vore værdier ud over grænserne. De økonomiske fordele ved de seneste udvidelser har kunnet mærkes såvel i nye som i gamle medlemsstater.
- **Beføjelser til overvågning og koordinering på EU-plan inden for vores økonomiske og monetære union**, hvorved det sikres, at alle medlemsstater bevæger sig i samme retning inden for makroøkonomisk politikker, selvom det foregår med forskellig hastighed.
- En rolle som **katalysator** for nye ideer og reformer, med Kommissionen i centrum og med medlemsstaterne som partnere, hvor der tilskyndes til nye tilgange til forandring.

4.2. Idéer til forandring

Hvad kan vi så gøre både på nationalt og europæisk plan? At modernisere det økonomiske, arbejdsmarkedsmæssige og sociale område er både en udfordring og nødvendigt, men udgangspunktet skal være større samhørighed og koordinering både mellem de forskellige beslutningstagere og mellem de økonomiske og sociale politikker. I politik er det vigtigt at erkende, at stræben efter økonomiske eller arbejdsmarkedsmæssige reformer også er stræben efter social retfærdighed; det er to sider af samme sag. I beslutningstagning er der mange beslutninger, der bliver truffet og gennemført – og sådan må det være – på nationalt plan eller på mere lokalt plan, og nogle hører klart under EU, under iagttagelse af de beføjelser, der fremgår af de europæiske traktater. I det følgende ser vi på, hvad der skal gøres og på hvilket plan.

4.2.1. På EU-plan

- **At færdiggøre det indre marked, herunder markedet for tjenesteydelser, energi og finansielle ydelser.** Det indre marked giver den europæiske økonomi større dynamik og flere valgmuligheder. I dag drejer det sig om at udvide de mange fordele ved det indre marked til også at omfatte servicesektoren, således at der skabes større konkurrence, og at fortsætte med at forbedre vores stærke tradition for ydelser af almen interesse af høj kvalitet og til rimelige priser. Der må også gøres noget, hvad angår EF-patentet.
- **At sørge for mere åbne og mere fair markeder inden for EU** ved fortsat at implementere konkurrence- og statsstøtteregele.
- **At tilskynde til iværksætteri**, ved at tilvejebringe de rette vilkår til at oprette især små og mellemstore europæiske virksomheder, som kan trives.

- **At forbedre reguleringsmiljøet på EU-plan** og også på nationalt plan, således at virksomhederne skånes for unødvendige omkostninger og bureaukrati, ved at indrette EU-lovgivningen efter, hvor den kan være mest effektiv og bringe en merværdi.
- **Åbne markeder i tredjelande for europæiske producenter**, især ved at indgå en ambitiøs og afbalanceret aftale i Doha-runden. Vi må fremme fri og fair handel, hvilket ikke blot er til fordel for Europa, men også for de fattigste lande.
- **At godkende de finansielle overslag inden udgangen af året** for at skabe sikkerhed for for eksempel de flerårige programmer for samhørighed, udvikling i landdistrikter, uddannelse, forskning, innovation, mobilitet og sikkerhed, og at godkende en **ny fond til globaliseringstilpasning**, som kan supplere strukturfondene, især den Europæiske Socialfond, og hurtigt gå ind og hjælpe folk i tilfælde af problemer, der opstår som følge af globalisering.
- **At sikre at ØMU fungerer, hvilket er en hovedforudsætning for at kunne skabe vækst og arbejdspladser.**
- **Bedre europæisk økonomisk styring og større koordinering af de økonomiske og sociale politikker.** For eksempel ved at styrke instrumenter som EU's integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse og ved at udbygge deres interaktion med koordinering på EU-plan på området social beskyttelse. Hensigten må være at blive bedre til at overvåge de fremskridt, der gøres i medlemsstaterne, og tilbyde støtte, hvor der er et behov herfor.

4.2.2. *På nationalt plan*

- **At gennemføre de vedtagne strukturreformer og politikker inden for den fornyede Lissabon-strategi for vækst og beskæftigelse.**
- **At øge beskæftigelsesfrekvenserne og sænke arbejdsløsheden**, især gennem aktive arbejdsmarkedspolitikker og større fleksibilitet og omstillingsevne, som skal beskytte mennesker snarere end arbejdspladser. Vi må tænke lige så meget på den person, der har et job, som på selve jobbet.
- **At tilpasse pensioner og sundheds- og ældrepleje for at imødekomme nye behov** og tilbyde passende beskyttelse og almen adgang til god pleje og ajourføre den måde risiko og ansvar fordeles på mellem staten og dens borgere. De nationale beskyttelsessystemer bør inddrage nye realiteter som enlige forældre og familieopløsninger. De bør også tilbyde familievenlige politikker, som kan råde bod på de lave fødselsrater i EU, og **betalbare børnepasningsmuligheder**, således at kvinder og enlige forældre får større mulighed for at komme ind på arbejdsmarkedet og blive dér.
- **At tilbyde innovative løsninger for de lavtlønnede**, for eksempel ved at "lægge noget oven i" deres indtjening, så de får en løn, de kan leve af; ved at øge arbejdstagernes produktive potentiale, således at de kan tjene mere, hvilket betyder, at staten får et endnu større ansvar for at fremme beskæftigelsesegnethed og nedbringe såvel langtids- som ungdomsarbejdsløshed.

4.2.3. *Det nye partnerskab mellem EU og medlemsstaterne*

Det er klart, at hverken EU eller medlemsstaterne kan opnå forandring på egen hånd. I det følgende gives der konkrete forslag til en mere koordineret tilgang mellem det nationale og det overnationale plan på nye indsatsområder både inden for økonomisk og social politik. Kommissionen er parat til at prøve nye partnerskaber, der kan fremme europæisk indsats på disse områder. Der er tale om

- **At skabe et miljø som fremmer innovation.** Viden, forskning, færdigheder og uddannelse vil være nøglen til succes over for globaliseringen. Det er også kernen i de tiltag, der gøres for at hjælpe folk med at tilpasse sig gennem hele livet til en verden i forandring. Vi må se på, hvordan vi kan udvikle effektive europæiske projekter på dette område, og bygge på den succes, som vi har haft med Airbus og Galileo, og bruge erfaringerne herfra. Projekterne bør have støtte fra **det ypperligste på vore universiteter, og der bør være en tættere forbindelse mellem universiteter og erhvervsliv.**
- **At formulere en langsigtet, sammenhængende politik.** En ny politisk tilgang, hvor det hele ses under ét både med hensyn til energiudnyttelse og forsyningssikkerhed og –alternativer, hvor energipolitik sammenkædes med andre politikker vedrørende blandt andet forskning, landbrug og miljø, for eksempel bioenergi. Det er vigtigt, hvis der skal sikres en miljømæssigt bæredygtig økonomisk vækst.
- **At afsætte flere midler (både offentlige og private) til almen uddannelse, erhvervsuddannelse og erhvervelse af færdigheder.** Nye måder at skabe ”jobsikkerhed” på, hvor der fokuseres på at give folk de færdigheder, de har brug for for at være omstillingsparate gennem hele arbejdslivet, frem for at beskytte bestemte job.
- At fremme **fornyelse af den sociale dialog** på alle niveauer. Der bør gøres alt for at mobilisere en bred støtte og almen forståelse for de udfordringer, vi står over for, og de løsninger, der foreslås. I betragtning af hvor tæt forbindelsen er mellem tiltag på EU-niveau og på nationalt niveau, bør arbejdsmarkedets parter gøre det mere klart, hvad de gør på de forskellige niveauer.
- **At støtte forsøg på at tackle de sociale konsekvenser af økonomisk omstrukturering.** Interne markedsreformer, modernisering af arbejdsmarkeder og tilpasning af de sociale systemer er alt sammen vigtigt, hvis vi skal kunne styre globaliseringen og skabe vækst og beskæftigelse. Hele spektret af EU-politikker og –programmer må bruges til at støtte de nationale bestræbelser, til at begrunde, hvorfor der må forandring til, og til at mobilisere støtte, for eksempel gennem den sociale dialog.
- **At øge samarbejdet mellem medlemsstaterne** for at gøre skattesystemerne mere effektive og bæredygtige, så der kan opkræves flere indtægter, at gøre livet lettere for skatteyderne og at forbedre økonomien. Det indebærer, at de nuværende systemer skal moderniseres og forenkles.

Alt dette må ske, samtidig med at der opretholdes sunde makroøkonomiske politikker, der kan give stabilitet, sunde offentlige finanser og lav inflation. Sådanne politikker skaber de rette vilkår for vækst, beskæftigelse og investering. Ved at holde inflationen under kontrol

fremmes den sociale samhørighed, og ved med tiden at få nedsat statsgælden får medlemsstaterne bedre mulighed for at stå imod de fremtidige omkostninger som følge af aldringen.

5. KONKLUSION

Der er helt klart et behov for reform og modernisering. Alle medlemsstater vil blive konfronteret med voksende behov for sociale ydelser og problemer med at finansiere dem. Vi må modernisere for fortsat at kunne sikre uddannelse og sundhedspleje af høj kvalitet, tilfredsstillende job for alle og passende pensioner. Med modernisering vil vi kunne høste fordelene ved globalisering. Europa har en central rolle at spille, og Kommissionen vil sørge for, at det sker. Kommissionen vil – ikke mindst med sin ”plan D” for dialog med borgerne – tage initiativ til at forklare, hvorfor Europa mere end nogen sinde før er den rette til at finde løsninger på de udfordringer, vi står over for. Kommissionen er klar til at arbejde sammen med medlemsstaterne og andre aktører for at opstille en køreplan, som viser vejen for et moderne Europa, der kan give økonomisk velstand og social retfærdighed. Gennem modernisering vil vi bevare vore værdier.